ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ
Ἐτησία ..... Δρ. 15
Ἐξάμηνος..... » 8

ΑΓΓΕΛΙΑΙ ΚΑΙ ΔΙΑΤΡΙΒΑΙ
Κατ' ἰδιαιτέρας εὐθηνοτάτας συμφωνίας.

ΤΟ ΦΥΛΛΟΝ ΛΕΠΤΑ 5

ΣΚΡΙΠ

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΜΕ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : Κ. ΚΟΥΣΟΥΛΑΚΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ
Ἐτησία..... φρ. 20
Ἐξάμηνος..... » 10

ΑΓΓΕΛΙΑΙ ΚΑΙ ΔΙΑΤΡΙΒΑΙ
Κατ' ἰδιαιτέρας εὐθηνοτάτας συμφωνίας

ΤΟ ΦΥΛΛΟΝ ΛΕΠΤΑ 5

ΑΘΗΝΑΙ, ΔΕΥΤΕΡΑ 6 Μαΐου 1896. | ΓΡΑΦΕΙΑ : Ὁδὸς Ἀριστείδου ἀριθ. 5 | ΕΤΟΣ Γ'. Περίοδος Β'. Ἀριθ. 244

ΤΟ ΣΧΙΣΜΑ

ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΙΝΗ Η ΑΡΣΙΣ

Οἱ βούλγαροι ἑτοιμάζονται νὰ παίξωσιν εἰς βάρος μας τὴν παραβολὴν τῶν δύο υἱῶν, τὴν ὁποίαν ἀπεμνημόνευσεν ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς. Ἀφοῦ διεδραμάτισαν τὸ πρῶτον μέρος τῆς διαγωγῆς τοῦ νεωτέρου υἱοῦ, ζητοῦσι νὰ συνεχίσωσι ταύτην, πολιτευόμενοι, ὡς ἐκεῖνος ἐπολιτεύθη.

Ὡς ἐκεῖνος ἐξανέστη κατὰ τοῦ Πατρὸς, οὕτω καὶ αὐτοὶ ἐξανέστησαν κατὰ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας· ἀπήτησαν τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας, συνήγαγον ἅπαντα τὰ ἐκ τῆς μητρικῆς χρηστότητος περισωθέντα αὐτοῖς ἀγαθὰ καὶ, ἀποδημήσαντες, κατέγιναν περὶ τὴν καλλιέργειαν τοῦ κακοχύμου δένδρου τοῦ *φυλετισμοῦ*, τὸ ὁποῖον, ἐν παρορᾶσει τῶν Ἀποστολικῶν διατάξεων, ἐζήτησαν νὰ ἐμφυτεύσωσιν εἰς τὸν ἀμπελῶνα τοῦ Κυρίου.

Ἤδη, ὅτε βλέπουσιν ὅτι τὸ δενδρον τοῦτο ἀπέδωκεν εἰς αὐτοὺς ἱκανοὺς καρπούς, ἐν δὲ τῇ καρποφορίᾳ του ἀπέβαλε πάντα χυμόν, κρίνουσιν ἐπίκαιρον νὰ τὸ ἐγκαταλείψωσι πρὸς τὸ θεαθῆναι, νὰ ἀναλοῦσι τὸ πρόσωπον τοῦ γνωσιμαχήσαντος ἀσώτου υἱοῦ, καὶ νὰ ἀναπαραστήσωσι τὸ μέρος, τὸ ὁποῖον ἐκεῖνος διεδραμάτισεν, εἰς ἑαυτὸν ἐλθών.

Οἱ βούλγαροι, ἢ οἱ ὑποκινηταὶ τούτων, ἐλπίζουσιν ὅτι, ὡς ὁ πατὴρ τῆς ἱερᾶς παραβολῆς, οὕτω καὶ ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία θὰ ἐπίδῃ ἐπ' αὐτοὺς, ἔτι μακρὰν ἀπέχοντας· θὰ τοὺς εὐσπλαγχνισθῇ, δραμοῦσα δὲ, θὰ ἐπιπέσῃ ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτῶν καὶ, καταφιλοῦσα αὐτοὺς, θὰ ἀνακράξῃ· «ἐξενέγκατε τὴν στολὴν τὴν πρώτην καὶ ἐνδύσατε αὐτοὺς, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτῶν, καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας· καὶ ἐνέγκαντες τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν θύσατε, καὶ, φαγόντες, εὐφρανθῶμεν, ὅτι οἱ υἱοί μου νεκροὶ ἦσαν καὶ ἀνέζησαν καὶ ἀπολωλότες ἦσαν καὶ εὑρέθησαν».

Οἱ βούλγαροι, ἢ οἱ ὑποκινηταὶ των πιστεύουσιν ὅτι τὸν πρεσβύτερον υἱὸν, ἤτοι τοὺς Ἕλληνας, θὰ ζητήσῃ νὰ παρηγορήσῃ ἡ Ἐκκλησία διὰ λογῶν κενῶν καὶ θὰ κατασιγάσῃ τούτους, παραπονουμένους ἐπὶ τῇ χαρᾷ τῆς διὰ τὴν ἐπάνοδον τῶν βουλγάρων καὶ προβάλλοντας· «τοσαῦτα ἔτη δουλεύομέν σοι καὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον, ἵνα μετὰ τῶν φίλων ἡμῶν εὐφρανθῶμεν. Ὅταν δὲ οἱ υἱοί σου οὗτοι, οἱ καταφαγόντες σου τὸν βίον μετὰ πορνῶν ἦλθον, ἔθυσας αὐτοῖς τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν».

Βεβαίως, ἐὰν τὰ πράγματα λάβωσι τὴν πορείαν, τὴν ὁποίαν οἱ ὑποκινηταὶ τῶν βουλγάρων φαίνεται ὅτι ἐπιδιώκουσιν, εἰ ὑπολογισμοὶ τῶν δὲν φαίνονται ἐσφαλμένοι. Ἀλλὰ θὰ δυνηθῇ ἡ Ἐκκλησία νὰ βαστάξῃ δύο μέτρα καὶ δύο σταθμά, νὰ ἐνισχύσῃ τὴν πρὸς αὐτὴν ἀθράδειαν καὶ ἀγνωμοσύνην καὶ νὰ καταπνίξῃ ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν μηδέποτε παρενοχλησάντων αὐτὴν τὸ αἴσθημα τῆς υἱϊκῆς στοργῆς ; Βεβαίως ὄχι

Ἐὰν οἱ βούλγαροι μετανοήσωσιν *εἰλικρινῶς* καὶ προσέλθωσιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, αὕτη δὲν δύναται νὰ τοὺς ἀποκρούσῃ· ἄνευ ὅμως *εἰλικρινοῦς ἀπὸ μέρους των μετανοίας*, οὐδὲ λόγον αὕτη δύναται ν' ἀνεχθῇ περὶ ἄρσεως τοῦ σχίσματος.

Τὴν μετάνοιάν των οἱ βούλγαροι ὀφείλουσι νὰ ἐπιδείξωσι συμμορφούμενοι πρὸς τοὺς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας, ἤτοι καταλύοντες τὰς παρασυναγωγὰς, τὰς ὁποίας ὀπῶσποτε ἐνεκαθίδρυσαν ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, καταλύοντες τὸ ἀσύστατον καὶ ἀντικανονικὸν δημιούργημα τῆς ἐξαρχίας, καὶ ἀποκαθιστῶντες τὰ πράγματα ἐν τῇ ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων ὁριζομένῃ τάξει.

Ἐὰν οὕτω πολιτευθῶσι δικαιοῦνται νὰ ζητήσωσι τὴν ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου ἐκκλησιαστικὴν αὐτῶν χειραφέτησιν συμφώνως πρὸς τοὺς κανόνας ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐπρυτανεύθη τὸ αὐτοκέφαλον εἰς τὰς ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας, τῆς Ἑλλάδος, τῆς Σερβίας καὶ τῆς Ρουμανίας καὶ ἀνεγνωρίσθη τοῦσο ὡς πρὸς τὰς ἐκκλησίας Καρλοβατζ καὶ Μαυροβουνίου.

Κατὰ τὰ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κρατήσαντα καὶ κρατοῦντα τὸ αὐτοκέφαλον δὲν δύναται νὰ ἐπεκταθῇ πέραν τῶν ὁρίων χώρας ἀποκτησάσης πολιτικὴν ἀνεξαρτησίαν· κατ' ἀκολουθίαν δὲν δύναται νὰ πρυτανευθῇ τοῦτο παρὰ μόνον εἰς τὰς ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας, οὐχὶ δὲ καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας, τὰς τελούσας ὑπὸ τὴν ἄμεσον κυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου.

Ἐὰν τὸ ζήτημα λυθῇ οὕτω, ἡ ἄρσις τοῦ σχίσματος δὲν θὰ ἦτον ἐπιδλαβής ἀλλ' ὠφέλιμος εἰς τὸν ἑλληνισμόν· διότι οἱ ἐν Θράκῃ καὶ ἐν Μακεδονίᾳ ὁμόφυλοι, οἱ ἐκτεθειμένοι σήμερον εἰς τὴν ἐπήρειαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν κέντρων, τὰ ὁποῖα οἱ Βούλγαροι κατώρθωσαν νὰ ἐγκαταστήσωσι παρ' αὐτοῖς, θὰ δυνηθῶσι νὰ διεξαγάγωσι τὸν πρὸς τοὺς ἐκδρομεῖς ἀγῶνα, ἀντλοῦντες σθένος ἐκ τῶν ἐνδιαθέτων αὐτοῖς ζωτικῶν δυνάμεων, ἀφ' οὗ μάλιστα δὲν θὰ ἔχωσι νὰ ἀντικρούσωσι τὰς ῥαδιουργίας καὶ διαβολὰς, τὰς ὁποίας ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς σήμερον διευθύνουσι κατ' αὐτῶν οἱ ζητοῦντες τὴν ἐξόντωσίν των.

Ταῦτα ἐν ὄψει ἔχοντες οἱ παρὰ Βουλγάρεις σωβινισταὶ, κατεξανίστανται κατὰ τῆς ἄρσεως τοῦ σχίσματος καὶ διαμαρτύρονται κατὰ πάσης εἰς τοῦτο τεινούσης ἐνεργείας. Αἱ φωναί των καὶ αἱ διαμαρτυρίαι αὗται πιθανὸν νὰ μεταβάλωσι τὸν τρόπον τῆς λύσεως, καὶ δημιουργήσωσι κινδύνους διὰ τὸν Ἑλληνισμὸν, ἂν μὴ οὕτως, ὡς καὶ οἱ ἐν τοῖς πατριαρχείοις, δὲν κατίδωσι τὸν κίνδυνον καὶ ἀφίσωσι νὰ παρασυρθῶσιν εἰς λύσιν πλημμελῆ.

Πιθανὸν οἱ Βούλγαροι, πρὸς ἀποσόβησιν τῶν ἐκ τῆς ὡς ἄνω λύσεως ἐνδεχομένων δι' αὐτοὺς ζημιῶν, νὰ προβάλωσι τὸ ἡμιανεξάρτητον τῆς ἡγεμονίας των, καὶ νὰ ἐπιμείνωσιν ἀξιοῦντες ὅτι, ἀφοῦ δὲν ἔτυχον πλήρους πολιτικῆς ἀποκαταστάσεως, ἀποστέργουσι χειραφέτησιν καὶ αὐτοκέφαλον, προνομίας πρυτανευθείσας εἰς μὲν τὰς Ἰονίους νήσους μετὰ τὴν ἕνωσιν αὐτῶν μετὰ τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, εἰς δὲ τὰς ἡγεμονίας Σερβίας καὶ Ρουμανίας μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν αὐτῶν εἰς Βασίλειον.

Ἐὰν οἱ ἐν τοῖς πατριαρχείοις παρασυρθῶσιν εἰς τοιαύτην λύσιν οὐχὶ τυχαῖος θὰ ἐπιμυργηθῇ κίνδυνος διὰ τὸν ἑλληνισμὸν, ἐκ τῆς ἀξιώσεως, ἣν θὰ ἐγείρῃ ἡ Βουλγαρικὴ ἱεραρχία καὶ ἡγεμονία εἰς ἀνάμιξιν ἐν τῇ ἐκλογῇ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

Τὰ ἐνδεχόμενα ταῦτα δέον νὰ καταστήσωσι τὰ μάλιστα προσεκτικοὺς τοὺς τὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ τοὺς κυβερνήτας ἡμῶν· δέον ὀφείλουσι νὰ ἐργασθῶσιν οὗτοι σκοπίμως καὶ ἀποτελεσματικῶς, ἵνα, ἐὰν τὸ σχίσμα ἀρθῇ, μὴ ἀφεθῶσιν ἀνοικταὶ διέξοδοι εἰς τὰς φυλετικὰς βλέψεις τῶν Βουλγάρων πρὸς κατάληψιν κέντρου, τοῦ ὁποίου ἡ ἱστορία συνδέεται ἀναποσπάστως καὶ ἀρρήκτως μετὰ ἐθνικῆς ἡμῶν ἱστορίας.

Ἐὰν οἱ Βούλγαροι ἐγείρωσι ἀξιώσεις [illegible] ἐὰν ἀποκρουσθῶσιν οὗτοι τὸ πρυτανευόμενον αὐτοῖς αὐτοκέφαλον, ἡ ἐκκλησία μὴ ἔχουσα λόγους νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν περὶ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος κατ' οἰκονομίαν καὶ ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν χριστιανῶν τοῦ πατριαρχείου Τυρνόβου γενομένην συγχώνευσιν αὐτοῦ μετὰ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ κλίματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου, δικαιοῦται καὶ ὀφείλει νὰ ἐπιμείνῃ εἰς τὴν ἀνίδρυσιν τῆς αὐτοκεφάλου ταύτης ἐκκλησίας καὶ παραλύσῃ οὕτω τὰ σχέδια τῶν Βουλγάρων, ὀρεγομένων διὰ φαινομενικῆς ὑποταγῆς νὰ ὑπονομεύσωσι τὴν θέσιν τοῦ ἑλληνισμοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐκτοπίσωσιν αὐτὸν ἐκ τῶν σκοπειῶν, ἐφ' ὧν ὑπὸ τῆς προνοίας ἐτέθη φρουρός.

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ

ΕΝ ΘΕΑΤΡΟΝ

Τὸ θέατρον τοῦ Μπούκουρα κατεδαφίζεται. Ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Μενάνδρου ἀκαλαίσθητος καὶ ἄμορφος ὄγκος, μὲ τὴν παραμορφωμένην πρόσοψιν, μὲ τοὺς ὑδραρμένους τοίχους, μὲ τὰ σαρακοφαγωμένα φυλλώματα τῶν παραθύρων, ἡ ζῶσα αὐτὴ ἱστορία τῆς νεοελληνικῆς σκηνῆς, ἐκηρύχθη ὑπὸ τοῦ ἀρχιτέκτονος τῆς πόλεως ἑτοιμόρροπος καὶ ἡ ἀστυνομία τώρα φροντίζει διὰ τὴν ἐξαφάνισίν του!

*

Πρὸ πολλοῦ ἤδη τὸ κτίριον αὐτὸ εἶχε καταστῇ ἄχρηστον καὶ εἶχεν ἐγκαταλειφθῆ. Τὸ σανίδωμα τῆς σκηνῆς του ἐπάνω εἰς τὸ ὁποῖον ἐσύρθη ἄλλοτε νήπιον ἀκόμη τὸ ἑλληνικὸν δρᾶμα καὶ ἔδιδσε τὰ πρῶτα, τὰ τρικλίζοντα βήματά της ἡ Ἑλληνικὴ κωμῳδία, πρὸ πολλοῦ τὸ σανίδωμα αὐτὸ εἶχε χάσει τὴν θμαλότητά του καὶ τὰ παρασκήνια τὰ ὁποῖα ἔσχον τὴν τιμὴν νὰ κρύψουν πολλὰκις μεγάλας σκηνικὰς μορφὰς δὲν ἦσαν τώρα εἰμὴ ῥάκη μὲ ἄριστον χρῶμα καὶ μὲ ἄριστον σχῆμα. Ἡ ζωὴ ἤτις διῆλθε δι' αὐτοῦ θορυβώδης ἐπὶ ἑξήκοντα ἔτη καὶ οἱ γέλωτες οἱ ὁποῖοι ἀντήχησαν ἀκράτητοι ὑπὸ τὴν εὐρεῖαν του στέγην ἐσβέσθησαν μίαν ἡμέραν ἀποτόμως καὶ τὸν θόρυδον καὶ τὰς ἐκσπάσεις τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἤλθε νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸ τρίξιμο, τὸ πένθιμον, τὸ ἀσύλληπτον σχεδὸν, τοῦ σάρακος ροκανίζοντος τὰ λείψανα τῶν ξυλίνων ἐδωλίων ἢ τῶν τεμαχίων τοῦ ὑφάσματος.

*

Ἡ ἱστορία τοῦ θεάτρου αὐτοῦ εἶνε μακρὰ καὶ ταραχώδης. Πόσαι ἀναμνήσεις! Ἀφ' ἧς τὸ πρῶτον ἤνοιξε τὰς πύλας του, καὶ τὸ κοινὸν ἐκλήθη διὰ νὰ ἀκούσῃ πρώτην φορὰν τὰς μελῳδίας τῆς Λουκίας τοῦ Δονιζέττη μέχρι τοῦ 1889, ὅτε ἔκλεισε πλέον διὰ παντὸς πόση ζωή, ποικίλη, φαιδρὰ, τρελλή, πνευματώδης δὲν παρήλασεν ὑπὸ τοὺς θόλους του! Ὁλόκληρος σχεδὸν ἡ νέα Ἑλληνικὴ γεννεὰ καὶ τὸ νέον ἑλληνικὸν πνεῦμα ἐνωτίσθη ἐκεῖ μέσα τὰ πρῶτα διδάγματα τῆς δραματικῆς [illegible] καὶ ἡ ἐθνικὴ δραματικὴ τέχνη τὰς πρώτας της λέξεις ἐκεῖ ἐψέλλισε.

*

Τὸ θέατρον αὐτὸ οἰκοδομήθη τὸν χειμῶνα τοῦ 1836 ὑπὸ τοῦ Ἰωάν. Μπούκουρη πλοιάρχου πολὺ ἐμπιζομένου κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην διὰ τὸ ἀτρόμητον τοῦ χαρακτῆρος του, ὡς ναυτικοῦ καὶ διὰ τὸ πρατόλιμον τῆς ἐπιχειρηματικότητός του ὡς ἐπιχειρηματίου, διότι ὁ ἀγαθὸς αὐτὸς ἀστὸς συνεδύαζεν ἐν ζηλευτῇ ἁρμονίᾳ καὶ ἐξ ἴσου ἀνεπτυγμένας τὰς δύο αὐτὸς ὅλως ἀσχέτους ἰδιότητας. Ὁ Μπούκουρας αὐτὸς συμβληθεὶς μὲ κάποιον θεατρώνην Σανσόνην ὀνόματι κατώρθωσε προπωλῶν τὰ θεωρεῖα νὰ συνάξῃ ἀρκετὴν ποσότητα χρημάτων καὶ νὰ ἀνεγείρῃ τὸ θέατρον. Ὁ πρῶτος λοιπὸν θίασος ὅστις ἐδίδαξεν ἀπὸ τοῦ πρώτου κλειστοῦ καὶ συστηματικοῦ αὐτοῦ Ἀθηναϊκοῦ θεάτρου ἦτο Ἰταλικὸς ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Σανσόνη καὶ μὲ ἀοιδοὺς κυρίως τὴν Ρίττα Μπάσσο, τὴν Ρίτση, τὴν Λούλη, τὸν Βαρύτονον Πολλάνην, καὶ τὸν ὑψίφωνον Τσουκέτη, ὑποκείμενα τὰ ὁποῖα ἂν δώσωμεν πίστιν εἰς τὴν καλαισθησίαν τῶν κριτικῶν τῆς ἐποχῆς καὶ εἰς τὸν ἐνθουσιασμὸν τοῦ κοινοῦ ὑπὲρ αὐτῶν δὲν ἦσαν ἐστερημένα καλλιτεχνικοῦ ταλάντου. Αἱ παραστάσεις ἤρχισαν μὲ τὴν Λουκίαν τοῦ Λαμερμοὺρ, ἤτις ἄφησεν ἀνεξαλείπτους ἐντυπώσεις καὶ συνεχίσθησαν μὲ τὸν Κουρέα τῆς Σεβίλλης. Τὸ φιλοθεᾶμον κοινὸν εἶχε πλέον ξετρελλαθῆ μὲ τοὺς Ἰταλούς. Τὸ ὦρα, χρηματικὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐπηγαιονομίζοντο πρὸς τὰς ἀοιδοὺς καὶ μάτην ἡ κριτική, ἡ σοβαρὰ κριτικὴ τοῦ Γενναδίου καὶ τοῦ τύπου ἠγωνίζετο νὰ ἀναχαιτίσῃ τὴν νεολαίαν ἀπὸ τὸ βάραθρον εἰς τὸ ὁποῖον ἐκρημνίζετο, καθὼς ἔλεγον. Ἡ νεολαία ἐξηκολούθει τὴ δουλειά της καὶ ἀναβιβάζουσα εἰς τὴν ἐυφορίαν τοῦ κοινοῦ τὴν Ρίττας πολυνεύσιμας πρὸς 30 τοῖς ἑκατὸν διὰ νὰ τὰ καταθέσουν εἰς τοὺς πόδας τῆς μαγίσσης αὐτῆς.

*

Τὸ Ἰταλικὸν μελόδραμα πολὺ φυσικὰ διεδέχθη ἀμέσως κατόπιν τὸ Ἑλληνικὸν δρᾶμα. Ὁ ἐνθουσιασμὸς τὸν ὁποῖον εἶχεν ἐξεγείρει ὁ μαγικὸς τῆς Ρίττας λάρυγξ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ τραπῇ ἐπὶ τὸ ἐθνικώτερον τότε μάλιστα ὅτε ὁ κόσμος ἦτο ἀκόμη ὑπὸ τὰς προσράτους ἐντυπώσεις τῆς δουλείας καὶ τῆς ἀναγεννήσεως. Καὶ εἶδαν τότε αἱ Ἀθῆναι παρελούνοντας ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὸν Γεωργίον Παράσχον ὑποκριτινόμενον τὴν Πολυξένην τοῦ Ρίζου, τὸν Ὀρφανίδην τὸν σατυρικὸν ποιητὴν Μπίλλερ, τὸν Σούτσαν, βραδύτερον δὲ καὶ τὰς πρώτας Ἑλληνίδας ἠθοποιοὺς, τὴν Ἀθηνᾶν Φιλιππάκη, τὴν Αἰκατερίνην Παναγιώτου, τὴν Σμυρλῆ, τὰς ἀδελφὰς Σάτλερ, τὴν Συρμανέση καὶ τὴν Ἀθηνᾶν Συῳώμου, ἤτις ἄφθονον κατέχουσα τὸ καλλιτεχνικὸν τάλαντον ὑπερέβη πάσας τὰς συγχρόνους της καὶ ἀκόμη καὶ σήμερον μνημονεύεται ὑπὸ τῶν λειψάνων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

*

Ἀλλὰ τὴν μεγαλειτέραν φήμην καὶ τὸ μεγαλείτερον γόητρον ἐπρόκειτο νὰ λάβῃ τὸ θέατρον τοῦ Μπούκουρα κατὰ τὸ 1861. Ἡ μεγάλη ἐπανάστασις ἤτις ἐνεκυμονεῖτο τότε κατὰ τῆς τυραννίας εἶχε τὰς ἐκσπάσεις της καὶ ἐντὸς τοῦ θεάτρου αὐτοῦ ὁσάκις ἰδίως ἐδιδάσκοντο δράματα πατριωτικὰ, ὡς ὁ Μάρκος Μπότσαρης, ὁ Ρήγας Φεραῖος, ἡ Παραμονὴ καὶ ἰδιαιτέρως τὸ μελόδραμα ἡ «Βωβὴ τῶν Πορτίκων» ἤτις εἶχεν ὑπόθεσιν τὴν ἐπανάστασιν τοῦ λαοῦ τῆς Νεαπόλεως κατὰ τοῦ τυραννικοῦ δουκὸς δ' Ἄρκο. Καὶ ἠκούσθησαν τότε κραυγαὶ ἐπαναστατικαὶ τοῦ Χοϊδᾶ καὶ τοῦ Παράσχου, ἐπιφωνήματα ἀγανακτήσεως καὶ μίσους καὶ ὀργῆς κατὰ τῆς ξένης ἀκρίδος ἤτις ἐλυμαίνετο τὸν τόπον!

*

Οἱ ἠθοποιοὶ οἵτινες διῆλθον τοῦ θεάτρου αὐτοῦ μέχρι τοῦ 1886 εἶνε ἀπειράριθμοι.. Μία ἀτελεύτητος σειρὰ ἀσημοτήτων καὶ διασημοτήτων τῆς σκηνῆς, μία ἄλυσσος καλλιτεχνικὴ τῆς ὁποίας πολλοὺς κρίκους ἀπετέλουν καλλιτέχναι ὡς ὁ Ἕλλην Σούτσας καὶ ἡ δαιμονία Ριστόρη, ἐπισκεφθεῖσα τὰς Ἀθήνας τὸ 1864, ἡ Συῳώμου καὶ ἡ Ρίττα. Ἀπὸ τοῦ 1886 τὸ θέατρον Μπούκουρα ἤρχισε νὰ ἐγκαταλείπεται καὶ μόνον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐδιδάσκοντο ὑπὸ Ἑλληνικῶν θιασων ἔργα καθὼς ἡ *Ἁλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως* καὶ τὸ *Δὲν ἔσχησες τὴ γάτα* καὶ οἱ *Μυλωνάδες* καὶ ἄλλα παρομοίας φύσεως ἀνουσιολογήματα προκαλοῦντα τὴν ἀηδίαν καὶ τῶν ὀλίγων ἀκόμη ἡρωικῶν θεατῶν του. Ὁ ἀστὴρ του ἐφαίνετο πλέον ὅτι εἶχε δύσει ἐντελῶς.

*

Πρὸ ἓξ ἐτῶν αἱ πύλαι τοῦ θεάτρου Μπούκουρα ἤνοιξαν διὰ τελευταίαν φορὰν καὶ ὁ θνήσκων γίγας ἐφάνη τότε ἐμφυχούμενος. Ἐπρόκειτο ἀν δεχθῇ αὐτὸ τὸ ἐρείπιον τὸν μεγαλείτερον κωμικὸν τοῦ κόσμου, τὸν Κρκλέν. Καὶ ἐκαλλωπίσθη τότε ὅσον ἠδύνατο [illegible] καὶ συνεπληρώθη ἡ ξεδοντιάρα τῆς εἰσόδου του καὶ ἀσβεστώθησαν οἱ τοῖχοι, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τῆς ἀνοικοδομήσεώς του ἐφαίνοντο ἀσβεστωμένοι καὶ τότε διὰ τὸν ἀπολυμαντικοὺς εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς χολέρας καὶ ἐφωτίσθη καὶ ἐξεσκονίσθη καὶ ὁ κόσμος ἐχώθη εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ τὰ θεωρεῖα καὶ τοὺς διαδρόμους του τὰ ὁποῖα ὅλα ἀπέπνεον τὴν βαρεῖαν ὀσμὴν τῆς σαπίλας, τῆς ἀποσυνθέσεως ἡ ὁποία ἀπὸ τόσου καιροῦ συνετελεῖτο ἐκεῖ μέσα. Τὸ πρῶτον καὶ τὸ μόνον Ἑλληνικὸν θέατρον ἄλλοτε ἀνέζη τώρα διὰ νὰ δώσῃ τὴν τελευταίαν του ἀναλαμπήν, δ ἀ νὰ ἀπηχήσῃ τοὺς γέλωτας τοῦ μεγάλου Κοκλέν. Ἡ ἀστυνομία δὲν ἔλειψεν ἀπὸ τοῦ νὰ λάβῃ τὰ μέτρα της. Τὸ κτίριον εἶχε καὶ τότε θεωρηθῆ ἐτοιμόρροπον καὶ ὁ συνωστισμὸς τοῦ πλήθους ἠδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ ἀνυπολογίστους συμφοράς. Πρὸς στιγμὴν ἡ παράστασις ἐκείνη ἐφαίνετο ὅτι θὰ ἐματαιοῦτο. Ἀλλαι σκέψεις ὅμως ἐπεκράτησαν. Τὸ θέατρον τοῦ Συγγροῦ δὲν ἦτο ἀκόμη ἕτοιμον καὶ θὰ ἦτο ἐντροπὴ διὰ τὴν πρωτεύουσαν νὰ ἀποδιώξῃ τὸν μέγαν τῆς Γαλλίας κωμικὸν ἐλλείψει θεάτρου. Ἡ ἀπαγόρευσις λοιπὸν ἀνεστάλη μὴ ὄντος ἄλλως τε καὶ τόσον σοβαροῦ τοῦ κινδύνου καὶ τὸ θέατρον τοῦ Μπούκουρα ἐξήστραψεν ἀπὸ κύματα φωτὸς καὶ ἀπὸ αἴγλην καλλονῶν τὴν ἑσπέραν ἐκείνην. Ὅταν ἀνεπετάσθη ἡ αὐλαία καὶ ὁ Κοκλὲν ἐξῆλθεν ὑπὸ τὰ φρενηταῖα χειροκροτήματα τοῦ πλήθους, τὸ σανίδωμα τῆς σκηνῆς ἔτριξεν ἀπαισίως ὑπὸ τόβαρυ πάτημά του. Ἀλλ' ὡς νὰ εἰχετθθέατρον ψυχὴν καὶ ὡς νὰ κατέβαλλε τελευταίαν προσπάθειαν διὰ νὰ μὴ ὑποκύψῃ, διὰ νὰ μὴ [illegible] πιεσθῇ πρὸ τοῦ θεοῦ τοῦ γέλωτος ἐξετέναξεν [illegible] στερνῶν του, ἀπεκατεστάθη ἐπὶ τοῦ χῦρ ὑπερηφάνως εἰς τοὺς κόλπους του ἐναμεγάλον καλλιτέχνην καὶ ἔκτοτε ἀνέμενεν ὑπομονητικῶς τὴν σκαπάνην!

Κ. Χαιρ.

ΑΙ ΓΡΑΦΟΥΣΑΙ ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ

ΤΟ ΑΡΘΡΟΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΡΟΪΔΟΥ

Συνέντευξις μετὰ τῆς κυρίας

ΑΡΣΙΝΟΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

'Η συγγραφεύς. — 'Η γυνή

«....Εἰσέρχομαι περιχαρὴς εἰς τὸ σπουδαστήριον τοῦ πατρός μου· ἐκεῖ τὰ πάντα εἶνε ἐν τάξει, τὰ πάντα περιμένουσι τὸν κύριόν των· μοὶ φαίνεται ὡς νὰ βλέπω ὅλα ἀκόμη, καθὼς ἦσαν τότε! Ὑπεράνω τοῦ καναπὲ, αἱ πίπαι μὲ τὰ διάφορα καὶ ἰδιότροπα σχήματά των εἶνε ἀραδιασμένα εἰς τὰς θέσεις των ὡς πιστοὶ στρατιῶται, καὶ εἰς τὴν γωνίαν ἐπὶ κομψοῦ βάθρου τοὰρχαϊκὸν ἀγγεῖον εἰς τὸ ὁποῖον ἐφυλάσσετο νωπὸς ὁ καπνός, στίλβει μὲ τὰ ὠραῖα του ἀνάγλυφα ὡς νὰ εἶνε ἀργυροῦν· πρὸ ὀλίγου τὸ εἶχε καθαρίσῃ μὲ ὅλην τὴς τὴν τέχνην ἡ Φόφη. Ἐπὶ τοῦ γραφείου, τὸ χαρτοφυλάκιον εἶνε ἀνοικτὸν ὡς ῥιπίδιον καὶ περιμένει νὰ πληρωθοῦν πάλιν αἱ θῆκαί του μὲ σημειώσεις καὶ μὲ ἔγγραφα. Ὑψηλὰ εἰς τὸ ἀέτωμα τῆς μεγάλης βιβλιοθήκης ἵστανται ἡ μικρὰ βαλσαμωμένη γλαῦξ, ἡ φίλη τῶν ἀγρυπνούντων καὶ τῶν σκεπτομένων, ὡς τὴν ὠνόμαζεν· ἵστανται ἀκίνητος, ὅπως πάντοτε, ἐντὸς τῆς ὑαλίνης θήκης της, ἀλλὰ μοὶ φαίνεται μὲ τοὺς μεγάλους ὀφθαλμούς της ὡς νὰ περιμένῃ καὶ αὐτὴ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν νὰ τὸν ἴδῃ εἰσερχόμενον! Πέραν εἰς τὸ ἄκρον τοῦ δωματίου ἡ μακρὰ ἀναπαυτικὴ ἕδρα εἶνε ἐπίσης εἰς τὴν θέσιν της καὶ περιμένει καὶ αὐτὴ νὰ ἔλθῃ νὰ ρεμβάσῃ ἐπ' αὐτῆς μὲ τὸ σιγάρον του εἰς τὴν χεῖρα, καθὼς συνείθιζεν. Ἀντικρὺ ὁ χαλκοῦς ἀνδριὰς τοῦ Δημοσθένους ὑψοῦται σοβαρὸς καὶ σκεπτικὸς, ἀλλὰ πρὸ αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μικρᾶς τραπέζης αἱ ὀλίγαι ἀνεμῶναι, τὰς ὁποίας ἡ Κοῦλα καὶ ὁ Νῖκος κατώρθωσαν νὰ εὕρουν εἰς τοὺς ἀγροὺς, ἀπλώνουσι φαιδραὶ τὰ λεπτὰ των πέταλα μεταξὺ τῆς χλόης καὶ τῶν βρύων...» Αὐτὴ ἡ ἁπλῆ, ἡ χαριτωμένη, ἡ τόσον παρακτικῶς δονοῦσα τὴν καρδίαν περιγραφὴ τοῦ δωματίου ἑνὸς πατρὸς, ὃν ἡ οἰκογένεια περιμένει τὴν παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων μετὰ μακραν ἀπουσίαν, καὶ τοῦ ὁποίου μανθάνει τὸν θάνατον αἰφνιδίως εἰς τὴν ξένην, ἔτσι καθώς

εἶνε βαλμένη μέσα 'στὸ πρῶτον διήγημα τῶν «'Αθηναϊκῶν 'Ανθυλλ'ων», ἔχει γραφῆ ἀπὸ μίαν γυναῖκα.....ἐλληνίδα! "Ολον αὐτὸ τὸ ὕρος τὸ μαλακόν, τὸ ἁπλοῦν, τὸ συγκινοῦν, τὸ καθόλου γυναικεῖον κ. Ροΐδη, ἐπιτρέψατέ μας νὰ τὸ εἴπωμεν αὐτό, ἀλλὰ ὕρος δοκιμωτάτης συγγραφέως, ἀληθοῦς πρωτοτυπίας, διαπνέει τὰ περισσότερα τῶν ἔργων τῆς κυρίας 'Αρσινόης Παπαδοπούλου. Αὐτὸ τὸ ὕρος ποῦ ἐτρέλλανε τὸν κ. Ροΐδην, δὲν εἶνε δυνατὸν παρὰ νὰ τρελλάνῃ κάθε ἄνθρωπον, ὅστις ξέρει νὰ διαβάζῃ καὶ νὰ νιώθῃ πρὸ παντός. 'Ομολογῶ, ὅτι ὁπόταν ἐδιάβασα τὸ ἄρθρον τοῦ κ. Ροΐδου ὑπέθεσα, ὅτι ἐπρόκειτο περὶ νέας τινὸς παραξενιᾶς τοῦ χαριτωμένου συγγραφέως τῶν «Συριανῶν διηγημάτων». 'Ομολογῶ τώρα, ὅτι, ἀφοῦ ἐδιάβασα τὰ «'Αθηναϊκὰ 'Ανθύλλια» τῆς κ. 'Αρσινόης Παπαδοπούλου, καμμία ὁμόφυλός της ὄχι μόνον δὲν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ τοιαύτην χάριν καὶ ἀφέλειαν ὕρους, ἀλλ' οὔτε ἐλαχίστην ἀντίληψιν καὶ αἴσθημα κέκτηται ὡς ἡ κ. 'Αρσινόη. Εὑρισκόμεθα ἄρα γε πρὸ ἀποκαλύψεως μιᾶς καλῆς συγγραφέως, μοναδικὸν φαινόμενον διὰ τὴν γυναικείαν φιλολογίαν μέχρι τοῦδε; Ποιὸς ξέρει! Μεταξὺ τῶν γραφουσῶν 'Ελληνίδων μέχρι τῆς χθές, μόνη, ἥτις δὲν ἔλεγεν ἀνησίας, ἐθεωρεῖτο ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει δεσποινὶς 'Αλεξάνδρα Παπαδοπούλου. Εἰμπορεῖ αὕτη νὰ μὴ παρουσίαζεν εἰς τὰς κομψὰς ἐκ τῆς κοινωνίας τοῦ Πέραν ἀντιγραφάς της τὴν λεπτὴν ἐκείνην τελειότητα, ἣν ἀποπνέει πᾶν ἔργον ὀρθῶς ἐμπνευσμένον καὶ καλῶς διατυπωμένον, ἀλλὰ αἱ ἠθογραφίαι της ἐθεωροῦντο ὡς τὸ ἰδανικὸν ἐπιτυχίας φιλολογικῆς διὰ τὰς γραφούσας 'Ελληνίδας.

Ἤδη εὑρισκόμεθα πρὸ νέας ὅλως ἀποκαλύψεως. Ἡ Παπαδοπούλου τῶν 'Αθηνῶν ἐπισκιάζει τὴν δόξαν τῆς Παπαδοπούλου τοῦ Πέραν. Ἡ 'Αρσινόη καταλαμβάνει ἀσφαλῆ θέσιν καλῆς διηγηματογράφου εἰς τὴν νεοελληνικὴν φιλολογίαν μὲ αὐτὰ τὰ ὀλίγα διηγήματά της, ἐξ ὧν μόνον δύο τρία τὸ πολὺ δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἔργα τέχνης καὶ ἀξίας.

×

Ἡ κ. 'Αρσινόη Παπαδοπούλου ἐξέδωκε μέχρι τοῦδε τὰ «Εἴκοσι διηγήματά» της πρὸς χρῆσιν τῶν μικρῶν παιδίων, ἐν μεταφράσει τὴν «Δεσποινίδα Λασελτὶερ» τοῦ 'Ιουλίου Σανδῶ, καὶ τὴν Ζωολογίαν τοῦ Καρπαντιὲρ μεταφρασμένην ἐπίσης. Τελευταῖως δὲ τὰ περίφημα «'Αθηναϊκὰ 'Ανθύλλια» της. Τὰ διηγήματα ταῦτα ὀκτὼ ἐν ὅλῳ, δὲν δύνανται νὰ λεχθῶσιν ἅπαντα διηγήματα, ὑπὸ τεχνικὴν ἔποψιν τρία μόνον δεικνύουν τὴν καλλιέργειαν ψυχῆς καὶ ἐξειχονιστικὴν δύναμιν τῆς συγγραφέως. Τὸ τελειότερον ὅλων «Παραμονὴ Χριστουγέννων» μ' ὅλον τοῦτο εἶνε τὸ ὡραιότερον τῶν ἑλληνικῶν διηγημάτων μας. Λεπτὴ ὅσον ἀκριβὴς ψυχολογία τὸ διαπνέει ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, ἡ ἀπεικόνισις τοῦ οἰκογενειακοῦ ἀθηναϊκοῦ βίου πρώτην φορὰν ἐν ἑλληνικῷ βιβλίῳ ἐκδηλοῦται τόσον πιστή, τόσον ἀφελής, τόσον χαρίεσσα· ὅλη ἡ δυστυχία, ἥτις τόσον τεχνικῶς πλέκεται μὲ τὴν θλιβερὰν λαϊκὴν θεισιδαιμονίαν, καὶ ἡ ὁποία ἐχτύπησε κατακέφαλα μίαν εὐτυχῆ οἰκογένειαν, εἶνε γραμμένη μὲ τόσα σύντομα καὶ συγκινητικὰ χρώματα, ὥστε εἰς τινας σελίδας τοῦ ἔργου, ἡ καρδιά σας ματώνει, πιέζεται ὀδυνηρῶς. Αἱ ἀφελεῖς δὲ εἰκόνες, αἱ θαυμασταὶ ἐκεῖναι ἀπεικονήσεις καὶ τῶν ἐλαχίστων χαριτωμένων παιδικῶν πραγμάτων διὰ μέσου τῆς μελαγχολικῆς ἀτμοσφαίρας τῆς ἀναμνήσεως, μόνον ἑξόχως λεπτὴ γυναικεία γραφὶς διαπνεομένη ἀπὸ ἀβρότατα συναισθήματα, ἠδύνατο νὰ τὰς ἀποδώσῃ οὕτω φυσικᾶς, οὕτω τελείας.

Μετ' αὐτὸ ἔπονται τὰ «Πρῶτα δάκρυα» τέλειον διήγημα παιδαγωγικῆς ψυχολογίας, μὲ τόσον λεπτὰς ἀποχρώσεις, ὥστε καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἔξοχα παιδαγωγικὰ διηγήματα τοῦ κ. 'Αριστοτέλους Κουρτίδου δὲν ἀπαντῶσιν. Ἄλλο παιδικῆς χάριτος καὶ ἀγγειηῆς οἰκογενειακῆς θλίψεως διήγημα εἶνε τὰ «'Αγγελάκια». Τὸ διήγημα τοῦτο πολὺ ἀτεχνότερον τῶν προηγουμένων, ἀχτέλειον ἐντελῶς, μὲ ὄχι πολλὴν συνοχὴν, καὶ ἀρτιότητα, ξένον ἐντελῶς ἀφ' ὅτι εἰς τοὺς λατρευτὰς τῶν προτύπων θαυμαστῶν διηγημάτων εἰς ὅλας τὰς φιλολογίας τοῦ κόσμου ὀνομάζεται τέχνη, ἔχει ἐν τούτοις, μίαν τελειότητα ψυχολογικῆς μελέτης μητρὸς ἐπὶ τοῦ τέκνου της, καὶ μίαν εἰκόνα θανάτου μικρᾶς κόρης ἀπὸ ἐκείνας αἴτινες ἀνεξιτήλως μένουν ἐντυπωμέναι εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀναγνώστου. Πέραν τῶν τριῶν αὐτῶν διηγημάτων τὰ «'Αθηναϊκὰ ἀνθύλλια» ἔχουν πολλὴν χάριν περιγραφικὴν, ἀλλ' οὐδεμίαν σχέσιν μὲ τὰς σελίδας τῶν τριῶν αὐτῶν ἔργων.

×

Τοιαύτας σπαρακτικὰς περιγραφὰς μητρικοῦ καὶ υἱικοῦ ἄλγους, μόνον μία ἀτυχὴς κόρη, μόνον μία δυστυχὴς μήτηρδύναται νὰ τὰς γράψῃ Καὶ τοιαύτη ἀτυχὴς κόρη καὶ δυστυχὴς μήτηρ ὑπῆρξεν ἡ κ.'Αρσινόη Παπαδοπούλου. 'Υπὸ τὰς συγκινητικωτέρας συνθήκας ἀπώλεσε προσφιλῆ πατέρα,τὸν ἀείμνηστον Γρηγ.Παπαδόπουλον, Μακεδόνα, τὸν ὑπὸ τοῦΔεληγεώργη ἀποσταλέντα τότε εἰς Μακεδονίαν χάριν ἐθνικῶν σκοπῶν, καὶ κατὰ τὴν ἐξόρισιν τοῦ φιλοπάτριδος ἔργου του εὑρόντα τὸν θάνατον ἐν μέσῳ τῶν ὀρέων τῆς Μακεδονίας. 'Εκπαιδευθεῖσα κατόπιν ἐν 'Αθήναις, ἐν Γαλλίᾳ καὶ 'Αγγλίᾳ ἡ 'Αρσινόη Παπαδοπούλου ἔσχε τὸ ἀτύχημα εἰς νεαρὰν ἡλικίαν νὰ χαση μέρος τῆς λάμψεως τῶν ὀφθαλμῶν της. Αἱ μακραὶ ἀγρυπνίαι καὶ αἱ μακραὶ μελέται ἐξησθένισαν τοσοῦτον τὴν ὅρασίν της, ὥστε ἠναγκάσθη νὰ διακόψῃ τὰς σπουδάς της ἐν Ἑλλάδι, ἐτήρησε πανέθλη ἐν 'Ελλάδι. 'Επηκολούθησε κατόπιν αὐτῆς ὄχι εὐτυχὴς γάμος.

'Επτὰ ἔτη μετὰ τὸν γάμον της ἔχανεν ἀπὸ ἀγκάλας της ἕνα ἀγγελοῦδι, τὴν μικρὰν Ἑλένην της. Μετὰ ταῦτα ἔφευγεν εἰς Θεσσαλονίκην, ὅπου ἐν τῷ ἐκεῖ ἀνωτέρῳ παρθεναγωγείῳ ἐδίδαξεν ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη καὶ πλέον βοτανικὴν καὶ φυσικομαθηματικά, ἀτινα ἐσπούδασεν ἐν Εὐρώπῃ Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐξέδωκε τὰ «'Ανθύλλια» της ἐνταῦθα, εὑρισκομένη ἀκόμη ἐν Θεσσαλονίκῃ. Ἐξ αὐτῶν διὰ τὴν ἀκρίβειαν σημειοῦμεν ὅτι ἐπωμθησαν μόνον 5 σώματα! Περισσότερα βεβαίως ἀπὸ τὰ πωληθέντα σώματα τῶν «Ποιητικῶν ἔργων» τοῦ Μαρκορᾶ. Ἡ αὐτὴ κακομοιριὰ καὶ ἀναισθησία, βλέπετε, εἰς τὸν μαρασμῶδη αὐτὸν τόνον προκειμένου περὶ καταναλώσεως φιλολογικῶν ἔργων.

Τί σύντομος καὶ τί συγκινητικὴ ἡ ἱστορία τῆς ζωῆς τῆς ἑλληνίδος διηγηματογράφου!

×

"Οταν τὴν εἶδα χθὲς εἰς τὴν παλαιὰν ἐκείνην οἰκίαν τῆς Πλάκας, ἧς τὰ παράθυρα βλέπουν μελαγχολικῶς πρὸς τὴν 'Ακρόπολιν, μέσα εἰς μίαν αἴθουσαν ἀποπνέουσαν μελαγχολίαν ἀναγεννήσεως παλαιῶν, παρὰ τυφλῷ γέροντι θείῳ, ἐξεπλάγην πολύ. Δὲν ἐπερίμενα νὰ τὴν ἴδω ἔτσι τὴν κυρίαν αὐτὴν, ἥτις διὰ τοῦ ὑπὲρ αὐτῆς ἄρθρου τοῦ κ. Ροΐδου ἀνεστάτωσε τὸν γυναικεῖον φιλολογικὸν μας κόσμον αὐτὰς τὰς ἡμέρας. Πόσον εἶνε ἁπλῆ, ἁπλῆ, ἀπλουστάτη, πόσον εἶνε συμπαθής, πόσον εἶνε γλυκεῖα. Τὸ πρόσωπόν της ἀνθηρὸν εἰσέτι, δεικνύει καταφανῆ τὰ ἴχνη τῶν ἀτυχημάτων της. Οἱ ὀφθαλμοί της μαῦροι, εἶνε τόσον ζωηροὶ παρ' ὅλοντὸ ἀτύχημά των, ἡ φυσιογνωμία της ἀποπνέει χάριν, ἀφέλειαν, εἰλικρίνειαν. Μετρίου ἀναστήματος, γυναικούλα τόση δᾶ, ἐξυπνη, μορφωμένη, ἀφελής.

Τί εἶπε διὰ τὸν κ. Ροΐδην

— Σᾶς εὐχαριστῶ πολὺ, ποῦ εἴχατε τὴν εὐγένειαν νὰ ἔλθετε, μᾶς εἶπεν, ἀλλὰ θὰ σᾶς παρακαλέσω πολὺ νὰ μὴ γράψετε τίποτε 'Εγὼ λείπω τόσα χρόνια ἀπὸ τὴν 'Αθήνα. Ἔβγαλα αὐτὸ τὸ βιβλίον μου τελευταίως χωρὶς καμμίαν ἀξίωσιν 'Απλῶς διὰ τὰς νεανίδας. Αἰφνηδίως μοῦ εἶπε μία φίλη μου, ὅτι ἔγραψε δι' ἐμὲ ὁ κ. Ρεΐδης τόσα πράγματα. 'Εγὼ λυποῦμαι πολὺ, ποῦ ἔγινα ἀφορμὴ, νὰ ἔλθω στὰς 'Αθήνας, καὶ νὰ γκρεμοῦν ὅλ' αὐτά. 'Εγὼ δὲν ἀντιποιοῦμαι τὴν ἀξίαν κανενὸς, διότι ἐγὼ δὲν ἔχω ἀξιώσεις συγγραφέως.

Τί διὰ τὴν κυρίαν Παρρέν

—'Εδιαβάσατε τί ἔλεγεν ἡ κυρία Παρρὲν διὰ τὸ ἄρθρον τοῦ κ. Ρεΐδου;

— Ὄχι τί ἔλεγεν; Ὁ,τι μοῦ διαβάσ[illegible] μία φορὰ ἡ μικρὰ ἀνεψιά μου, ἡ καμμία φίλη μου. 'Αλλὰ κάποια φίλη μου, μοῦ εἶπεν, ὅτι ἡ κυρία Παρρὲν σᾶς εἶπεν, ὅτι ἐγὼ παρεκάλεσα τὸν κ. Ροΐδην νὰ γράψῃ δι' ἐμέ. Δὲν εἶνε ἀλήθεια αὐτὸ, καὶ ἀπορῶ πῶς τὸ εἶπεν ἡ κυρία Παρρὲν 'Εγὼ εἶπα κλῆθηνὰ εἰς τὴν κυρίαν Παρρὲν, ὅτι ἐλυπήθην δι' ὅσα ἔγραψαν ἐναντίον μου εἰς τὸ «Ἄστυ». Τῆς εἶπα διατί νὰ γράψουν ἐναντίον μου, διὰ νὰ ἐπαινέσουν τὴν δεσποινίδα 'Αλεξάνδραν Παπαδοπούλου. 'Ἔστω ἡ 'Αλεξάνδρα εἶνε μεγάλη συγγραφεὺς, γι' αὐτὸ ἔπρεπε νὰ γράψουν ἐναντίον μου; Μήπως στὸν οὐρανὸν εἶνε ἕνα μόνον ἀστέρι, κ' ὅλα λάμπουν ἐξ ἴσου λαμπρῶς; Τὸ νὰ ὑπάρχῃ ἡ 'Αλεξάνδρα Παπαδοπούλου δὲν ἐμποδίζει νὰ ὑπάρχουν καὶ ἄλλες Αὐτὰ εἶπα ἐγώ. Τὸν κ. Ρεΐδην, ἄλλως τε, οὔτε τὸν γνωρίζω. Νὰ τὸν ἴδω στὸν δρόμον, δὲν ἠξεύρω ποιὸς εἶνε. 'Εγὼ ἔλειπα ὁλόκληρα χρόνια ἀπὸ τὴν 'Αθήνα, οὔτε αὐτὸν γνωρίζω, οὔτε κανένα ἄλλον λόγιον.

Αἱ γυναῖκες συγγραφεῖς

— Διὰ τὰς συναδέλφους σας τί λέτε;

— Τί νὰ πῶ 'Εγὼ δὲν νομίζω ἑαυτὴν ἱκανὴν νὰ δ·ατυπώσω κρίσεις.

—'Απλῆ· τὴν γνώμην σας ζητῶ μόνον. . . .

—Ἡ κυρία Παρρὲν γράφει πολὺ καλά. Τὸ ταξείδιόν της εἰς τὴν 'Αμερικὴν, οἱ 'Ολυμπιακοὶ ἀγῶνες, ὅλα τὰ ἄλλα ὅσα ἔγραψε περὶ διαφόρων κοινωνικῶν κ.τ.λ. θεμάτων, εἶνε πολὺ καλὰ γραμμένα, μὲ πολλὴν δύναμιν καὶ χάριν. Καὶ διὰ τῆς «'Εφημερίδος τῶν Κυριῶν» προσφέρει πολλὴν συνδρομὴν εἰς τὴν φιλολογίαν τῶν γυναικῶν. Καὶ γιὰ μένα πολὺ εὐμενῆ πράγματα ἔγραψεν ἡ κυρία Παρρὲν

— Διὰ τὴν 'Αλεξάνδραν Παπαδοπούλου τί λέτε;

—'Εχει πολὺ αἴσθημα καὶ πολλὴν χάριν

—Ἡ κ. 'Αλιμπέρτη;

— Καὶ αὐτὴ γράφει πολὺ καλά. Ἡ ἱστορία της περὶ τῆς 'Αμαλίας, θὰ εἶνε πολὺ καλὴ ἱστορικὴ μελέτη.

—Ἡ δεσποινὶς Εὐγενία Ζωγράφου;

— Δὲν τὴν ξέρω. Σᾶς εἶπα, ἐγὼ δὲν διαβάζω, λίγα πράγματα μόνον, ἔχουν ἐξασθενίσει οἱ ὀφθαλμοί μου.

Οἱ ἄνδρες συγγραφεῖς.

— Καὶ οἱ ἄνδρες ποῦ γράφουν;

— Οὔτε αὐτῶν διέβασα τίποτε Μόνον μερικὰ ἀπὸ τὰ «'Ελλ. Διηγήματα τοῦ Κασδόνη». 'Εκεῖ μέσα εἶνε ἀδάμαντες πολλοί. Ἡ ἑλληνικὴ διηγηματογραφία ἔκαμε πολλὴν πρόοδον.

— Ποιὸς σᾶς ἤρεσε περισσότερον.

— Ὑπὸ ἔποψιν μητρικοῦ φίλτρου καὶ φαντασίας μοῦ ἤρεσεν ὁ Λάμπρος 'Αστέρης. Τί ὡραῖα ποῦ γράφει αὐτός! 'Αλλὰ καὶ πόσοι ἄλλοι ἀκόμα. Ὁ Ἐπῆγε εἰς τὸ [illegible] ἐπὶ πολὺ [illegible] ἐπὶ πολὺ [illegible] ἐπὶ πολὺ